

11. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року / за ред. Ю. О. Лупенка, В. Я. Месель-Веселяка. – К. : ННЦ ІАЕ, 2012. – 182 с.

Обосновано многообразие сущности возрождения, поселенческой сети, социальной инфраструктуры. Определена объективная необходимость социального возрождения села, обосновано влияние собственности в АПК на социальные процессы как экономической основы формирования отношений на селе. Осуществлена экономическая оценка способности украинского крестьянства к воспроизводству. Исследована демографическая ситуация в сельской местности и ее влияние на повышение экономической активности крестьян, проанализировано экономические и организационные факторы возрождения села, раскрыты особенности развития многоукладности на селе и ее последствия. Определены основные направления формирования социальной инфраструктуры как совокупности структурных элементов сельских поселений.

Соціальна інфраструктура, відродження, сільське поселення, розвиток, оточуюча середина, територія, демографічна ситуація.

The manifold of an essence of a revival, a settlement network and a social infrastructure were substantiated. An objective necessity of social revival of the village was defined. The influence of property in an agro-industrial complex on social processes as a basis for the formation of economic relations in the countryside was substantiated. The economic assessment of the ability of the Ukrainian peasantry to reproduction was implemented.

The demographic situation in rural areas and its impact to the increase in economic activity of peasants was investigated. Economic and institutional factors of village revival were analyzed. The peculiarities of multiculturalism's development in the village and its consequences were disclosed. The main directions of the formation of social infrastructure as a set of structural elements of the rural settlements were determined.

Social infrastructure, revival, rural settlement, development, environment, territory, demographic situation.

УДК 631.339.658

ЯКІСТЬ ПРОДУКЦІЇ ЯК КРИТЕРІЙ ЇЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

**В. К. Збарський, доктор економічних наук
Національний університет біоресурсів
і природокористування України**

**С. А. Нестеренко, кандидат економічних наук
Таврійський державний агротехнологічний університет**

© В. К. Збарський, С. А. Нестеренко, 2014

Розглянуто конкурентоспроможність підприємства як його здатність здійснювати протягом тривалого часу ефективну діяльність, отримуючи прибуток від реалізації продукції на конкурентному ринку. Визначено, що конкурентоспроможність товару визначається наявністю у нього характеристик, здатних задовольняти потреби споживача, забезпечуючи тим самим можливість реалізації цього товару з вигодою для виробника. Сформульовано пропозиції відносно методичних підходів до оцінки конкурентоспроможності сільськогосподарського підприємства та якості його продукції.

Конкурентоспроможність, сільськогосподарське підприємство, сільськогосподарська продукція, конкурентне середовище, конкурентна стратегія, інновації, інвестування, інтеграційні відносини, державне регулювання.

В умовах ринкової економіки і гострої конкуренції ключовим чинником формування конкурентних переваг товаровиробників, критерієм оцінки результативності їх господарської діяльності є якість продукції. В економічній літературі сутність питань якості продукції трактується таким поняттям: якість – сукупність властивостей, ознак продукції, товарів, послуг, робіт, праці, що зумовлює їх здатність задовольняти потреби і запити людей, відповідати своєму призначенню і вимогам, що пред'являються. Якість визначається мірою відповідності товарів, робіт, послуг умовам і вимогам стандартів, договорів, запитів споживачів.

Конкурентоспроможність і якість – концентроване вираження всієї сукупності можливостей будь-якого виробника створювати, випускати й збувати товари і послуги [5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сутність та особливості прояву конкурентних відносин у суспільному виробництві стали предметом уваги багатьох вітчизняних і зарубіжних учених. Їхніми зусиллями положення теорії конкуренції достатньо деталізовані, постійно збагачуються й розвиваються. У теоретичних працях Г. Азоєва, А. Бранденбургера, П. Друкера, К. Маркса, А. Маршалла, Дж. Мілля, М. Портера, К. Прахалада, Д. Рікардо, Дж. Робінсон, П. Самуельсона, Р. Фатхутдінова, Ф. Хайєка, Г. Хемела, Е. Чемберліна, Й. Шумпетера, А. Юданова та інших зарубіжних економістів сформовано розуміння ролі конкурентних відносин як фундаментального елемента системи ринкової економіки, показано їх трансформацію з розвитком економічних систем. Серед робіт українських учених варто виділити опубліковані останніми роками ґрунтовні праці О. Александрової, І. Балабанової, Л. Варави, А. Воронкової, Ю. Іванова, О. Ковтуна, В. Павлової, С. Пахомова, Л. Піддубної, С. Савчука, І. Смоліна, Н. Тарнавської, О. Тищенко, Т. Футало, В. Чернеги та багатьох інших авторів.

Дослідженню теоретико-методологічних і прикладних аспектів забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств в умовах структурної перебудови галузі, трансформації методів господарювання, глобалізаційних викликів присвячені праці вітчизняних

економістів-аграрників: П. Березівського, О. Бужина, Л. Євчук, В. Збарського, С. Кваші, Д. Легези, В. Липчука, М. Маліка, С. Мельника, В. Месель-Веселяка, С. Нестеренко, П. Саблука, П. Пуцентейла, В. Ткачука, О. Ульяновченка, Г. Черевка, О. Школьного. Зусиллями цих та інших учених сформовані концептуальні засади розвитку аграрного сектору з урахуванням чинників конкурентного середовища, критерії оцінки конкурентоспроможності підприємств галузі, підходи до формування ними конкурентних переваг тощо.

Мета дослідження – систематизація досліджень вітчизняних і зарубіжних вчених та обґрунтування вектору розвитку конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств.

Виклад основного матеріалу. Управління якістю продукції – найважливіший чинник довгострокового успіху будь-якого підприємства. Головною метою сільськогосподарських підприємств в умовах ринкової економіки є забезпечення якісного і конкурентоспроможного товару.

Практичний досвід показує, що цієї мети найчастіше досягають підприємства з вищим, сучаснішим виробничим потенціалом. Відомий американський спеціаліст із питань якості Едвард Демінг ще в 1950 р. зазначив, що на 85 % вирішення проблеми якості продукції залежить від системи управління якістю [1]. Питання управління якістю в системі підвищення економічної ефективності агропромислового підкомплексу в контексті євроінтеграційного курсу достатньо актуальні й сьогодні [2; 3; 4].

Найбільшу цінність для організацій молокопереробної промисловості представляє сировина вищого і першого ґатунку, з якого можна виробляти продукцію високої якості. У Запорізькій області в 2005–2012 рр. закупівлі молока вищого ґатунку зросли з 12,2 до 21,4 %. У 2005–2012 рр. вміст жиру в молоці у господарствах всіх районів області перевищував нормативний базисний показник. Найвищий вміст жиру в молоці щороку мають господарства Мелітопольського, Бердянського і Приазовського районів. У перелічених районах жирність молока, наприклад, у 2011 р. становила 4,08–3,75%. Молоко, яке виробляється на фермах Запорізького і Гуляйпільського районів характеризується щорічним низьким вмістом жиру, що пов'язане з недотриманням технології доїння корів і недостатнім годуванням тварин (див. таблицю).

**Вміст умовних жирो-білкових одиниць у молоці, реалізованому
сільгосптоваровиробниками районів Запорізької області***

Райони	Співвідношення вмісту жиру і білка, разів		Вміст умовних жиро-білкових одиниць (UZHBO) %	
	2009 р.	2012 р.	2009 р.	2012 р.
Бердянський	1,207	1,200	3,673	3,664
Василівський	1,197	-	3,495	-
Великобілозерський	1,199	1,173	3,568	3,528
Веселівський	1,151	1,152	3,631	3,599
Вільнянський	1,158	1,151	3,562	3,552
Гуляйпільський	1,174	1,167	3,518	3,508
Запорізький	1,167	1,147	3,439	3,409
К-Дніпровський	1,151	1,159	3,631	3,609
Куйбишевський	1,190	1,205	3,543	3,531
Мелітопольський	1,157	1,275	3,652	3,853
Михайлівський	1,161	1,176	3,636	3,602
Новомиколаївський	1,217	1,213	3,525	3,520
Оріхівський	1,177	-	3,581	-
Пологівський	1,161	1,168	3,556	3,566
Приазовський	1,173	1,202	3,666	3,642
Приморський	1,195	1,194	3,643	3,606
Розівський	1,190	1,161	3,553	3,556
Токмацький	1,195	1,190	3,701	3,670
Чернігівський	1,217	1,193	3,547	3,558
Якимівський	1,257	-	3,585	-
Всього по області	1,84	1,177	3,585	3,589
По базису	1,133	1,133	3,585	3,581

*Дані Головного управління статистики у Запорізькій області

Формування кооперативів на селі з організації закупівлі молока та доведення його до переробних підприємств за встановленими договірними цінами, особливо в сировинних зонах, забезпечить безперебійний процес виробництва на молокозаводах, постійне завантаження виробничих потужностей та фінансовий кругообіг коштів зі зниженням собівартості та отриманням надприбутку.

Для визначення залікової маси реалізованої продукції пропонується ввести в практику господарювання умовну жиро-білкову одиницю (UZHBO), що є комплексним показником, який характеризує якість молока за масовою часткою жиру і білка, обчислюваною у відсотках за такою формулою:

$$UZHBO = \frac{Zh_f + (K \times B_f)}{2}, \quad (1)$$

де K – коефіцієнт співвідношення базисної норми масової частки жиру і білка в молоці.

UZHBO при нормативних показниках вмісту жиру і білка може бути визначена за формулою:

$$UZHBO = \frac{Zh_n + B_n}{2}, \quad (2)$$

де Z_{hn} – нормативний вміст жиру в молоці %;

B_n – нормативний вміст білка в молоці %.

$$UZHBO = \frac{3,4 + 3,0}{2} = \frac{6,4}{2} = 3,2 \quad (3)$$

Отже, з урахуванням вмісту жиру і білка в молоці його залікова маса може бути встановлена на рівні 3,2%.

Співвідношення жиру і білка в молоці, а також вміст UZHBO характеризують дані, наведені в таблиці.

Методику визначення вмісту UZHBO з урахуванням фактичного вмісту жиру і білка покажемо на прикладі середніх даних по області.

$$UZHBO_{2009p.} = \frac{3,67 + (1,133 \times 3,09)}{2} = \frac{3,67 + 3,50}{2} = \frac{7,17}{2} = 3,585$$

$$UZHBO_{2010p.} = \frac{3,65 + (1,133 \times 3,10)}{2} = \frac{3,65 + 3,51}{2} = \frac{7,16}{2} = 3,581$$

Вживання в розрахунках за молоко, що надійшло на переробні підприємства, з урахуванням тієї, що рекомендується нами UZHBO на рівні 3,2% позитивно вплине на ціну реалізації одиниці продукції та загальну грошову виручку. Покажемо це на прикладі перерахунку молока, що фактично надійшло, на його залікову масу.

Господарствами районів області у 2012 р. реалізовано молока з вмістом жиру 3,6% і білка – 3,10% у кількості 271 280 ц, отримано 63 205,5 тис. грн. грошової виручки, при середній ціні реалізації 1 ц 232,99 грн.

Господарствами районів області у 2012 р. реалізовано молока з вмістом жиру 3,6% і білка – 3,10% у кількості 271 280 ц, отримано 63 205,5 тис. грн. грошової виручки, при середній ціні реалізації 1 ц 232,99 грн.

При фактично даних вміст жиру і білка в молоці UZHBO становитиме:

$$UZHBO_{факт.} = \frac{3,65 + 3,10}{2} = \frac{6,75}{2} = 3,38\%$$

Залікова маса молока при цьому буде дорівнювати – 3 744 139 ц.

За молоко в заліковій масі з урахуванням UZHBO господарства області могли б отримати грошову виручку в сумі – 66 760,95 тис. грн.

$$232,99 \text{ грн} \times 286540 \text{ ц} = 66760,95 \text{ тис. грн.}$$

Різниця в грошовій виручці на користь товаровиробників молока становить 3555,45 тис. грн (66760,95 тис. грн – 63205,5 тис. грн).

При такій грошовій виручці ціна реалізації центнера молока становить 246,10 грн (66760,95 тис. грн / 271280 ц), або на 13,11 грн більше.

Прибуток від реалізації продукції становитиме 9543,6 тис. грн.

(63205,5 тис. грн – 44388,8 тис. грн), або на 3555,45 тис. грн більше.

Рівень рентабельності виробництва молока становитиме:

$$\frac{9543,6}{44388,8} \times 100 = 21,5\%$$

Висновки та перспективи подальших досліджень. Дослідження сучасного стану сільськогосподарського виробництва дозволили визначити стратегічні напрями збільшення обсягів і підвищення якості продукції як ринкових критеріїв конкурентоспроможності:

- підвищення рівня годівлі тварин і якості згодовуваних кормів; частка зернофуражних культур у загальному об'ємі кормів повинна становити 11–13%;
- дотримання оптимальних термінів заготівлі кормів; збільшення питомої ваги бобових культур – конюшини, люцерни в структурі посівів багатолітніх трав;
- використання найкращих порід корів світу – голштинофризької, що характеризується найвищим генетичним потенціалом продуктивності, кращою формою вимені, високою швидкістю молоковіддачі, кращою пристосованістю до машинного доїння та ефективного використання кормів;
- підвищення рівня продуктивності сільськогосподарських тварин та дотримання ветеринарно-санітарних правил виробництва молока на молочних фермах регіону.

Список літератури

1. Деминг Э. Выход из кризиса / Э. Деминг ; пер. с англ. – Тверь : Альба. – 1994. – 498 с.
2. Mark Keough. "Buying Your Way to the Top", Director, April 1994, p. 75.
3. Michael E. Porter. "Strategy and the Internet", Harvard Business Review, March, 2002.
4. Millson M. R., Raj S. P., Wilemon Strategic Partnering for Developing new Products // Research, – Technology Management, 1996. – V. 39, № 3. – P. 41–49.
5. Нестеренко С. А. Основні напрями підвищення конкурентоспроможності підприємств / С. А. Нестеренко // Зб. наук. праць Таврійського державного агротехнічного університету. Серія «Економічні науки». – Мелітополь, 2012. – № 1 (17), Т. 2. – С. 58–64.
6. Нестеренко С. А. Конкурентоспроможність сільськогосподарських підприємств: управлінський аспект : монографія / С. А. Нестеренко. – К. : Аграр Медіа Груп, 2013. – 483 с.

Рассмотрена конкурентоспособность предприятия как его способность осуществлять на протяжении длительного времени эффективную деятельность, получая прибыль от реализации продукции на конкурентном рынке. Определено, что конкурентоспособность товара определяется наличием у него характеристик, способных удовлетворить требования потребителя, обеспечивая тем самым возможность реализации этого товара с выгодой для производителя. Сформулированы предложения относительно методических подходов к оценке конкурентоспособности сельскохозяйственного предприятия и качества его продукции.

Конкурентоспособность, сельскохозяйственное предприятие, сельскохозяйственная продукция, конкурентная среда,

конкурентная стратегия, инновации, инвестирование, интеграционные отношения, государственное регулирование.

Considered the company's competitiveness as the ability to implement in a long time effective activity, receiving the profit from realization of production in a competitive market. Determined that the competitiveness of the goods is defined by the presence of his characteristics, can meet the needs of consumers, thus providing the possibility of implementation of this product to the benefit of the manufacturer. Formulated proposals on methodological approaches to the estimation of competitiveness of agricultural enterprises and the quality of its products.

Competitiveness, agricultural enterprise, agricultural products, competitive environment, competitive strategy, innovation, investment, integration relations, government regulation.

УДК 631.1

МОЖЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ НАБУТИХ ЗНАНЬ У ПРАКТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ДОРАДНИЦТВА

**Р. І. Звенигорецький, магістр*
Вінницький національний аграрний університет**

Розкрито необхідність практичного впровадження дорадництва з питань економіки та фінансів, збуту і торгівлі та інших аспектів. Опрацьовано шляхи та виділено першочергові кроки для практичного впровадження дорадчої діяльності.

Дорадництво, сільськогосподарські послуги, розвиток сільського господарства, впровадження, сільське населення, аграрні товаровиробники.

Дедалі більше приватних домогосподарств зізнається у невідповідності роботи в аграрному секторі, обираючи простий спосіб – передачу своїх паїв у оренду закордонним інвесторам. Цей варіант не забезпечує добробуту ані людям, які отримують мізерну плату за користування землею, ані державі, яка не має значної кількості дрібних сільськогосподарських виробників, що забезпечують внутрішній ринок необхідними продуктами, сплачують податки та вливають свої доходи в економіку країни. Крім того, орендовані паї

*Науковий керівник – кандидат економічних наук, доцент О. І. Шаманська

© Р. І. Звенигорецький, 2014